

Handläggare
Frenander Charlotta

Datum
2013-07-01

Diarienummer
KSN-2013-0543

Kommunstyrelsen

Motion av Ilona Szatmari Waldau m fl (alla V) om åtgärder mot ekonomisk brottslighet och lönedumpning

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

att besvara motionen med föredragningen i ärendet.

Ärendet

Ilona Szatmari Waldau m fl (alla V) i motion, väckt den 25 mars 2013, förslagit att kommunstyrelsen får i uppdrag att återkomma med ett förslag på regler där krav ställs på att leverantörer har arbetsvillkor som motsvarar kollektivavtal och att kommunen följer upp att så sker, samt att leverantörer betalar skatt. **Bilaga.**

Föredragning

Den fråga som motionen väcker avser vilka krav som dels kommunen ställer idag dels vilka krav som är möjliga att ställa enligt upphandlingsreglerna.

Vid all upphandling som kommunen genomför, vid såväl upphandling av varor, tjänster eller bygg- och driftentreprenader, är utgångspunkten att leverantörer ska följa de lagar och regler och inneha sådana tillstånd som krävs för den svenska marknaden. Vid upphandling ställs krav på företagets kompetens och kapacitet för efterfrågade uppdrag men kraven gäller också hur företagen uppträder i förhållande till skattelagstiftning. Med stöd av e-tjänster från skatteverket och kreditvärderingsinstitut görs leverantörskontroller i samband med upphandling och fortlöpande uppföljningar av företagen avseende F-skatteregistrering, betalning av socialförsäkringsavgifter och skatt. Kontroll görs även av företagets finansiella ställning.

Kommunledningskontoret har vidare ett förebyggande samarbete och regelbundet möten med Skatteverket för att öka kommunens kunskap och utbyta erfarenheter. Det förebyggande samarbetet syftar bland annat till att Skatteverket ska få information om vilka underleverantörer som anlitas genom att huvudleverantörer enligt ingångna avtal ska ansvara för att kontrollera sina underleverantörer med avseende på registrering av mervärdesskatt, arbetsgivaravgifter, innehav av F-skattsedel samt eventuella skatteskulder. Vidare föreskrivs i upphandlingsunderlagen att huvudleverantören svarar för underleverantören såsom för eget arbete och att alla underleverantörer ska redovisas i anbud och byte eller tillkommande underleverantörer ska godkännas av kommunen. Motsvarande kontroll görs då av underleverantören som av huvudleverantören.

Lagen om offentlig upphandling, LOU, och de bakomliggande EU-direktiven för offentlig upphandling ger möjlighet att utesluta leverantörer från att delta i en upphandling om denne till exempel inte betalat sina skatter och avgifter, begått brott i sin yrkesutövning eller i övrigt anses ha begått vissa allvarliga fel i sin yrkesutövning. Sådana ”allvarliga fel” kan till exempel vara otillåtet kartellsamarbete. I vissa fall är det enligt de EU-gemensamma upphandlingsreglerna obligatoriskt att utesluta leverantörer som begått viss ekonomisk brottslighet, såsom penningtvätt och bedrägeri som riktar sig mot EU:s finansiella intressen.

Det händer att kommunen får anbud med mycket lågt pris, eller med ett pris som kraftigt avviker från övriga anbud. I de fall kommunen får anbud med lågt/avvikande pris görs regelmässigt en kontroll av vad orsaken till detta är. Enligt LOU får en anbudsgivare uteslutas från upphandlingen på grund av ett onormalt lågt pris, under förutsättning att kommunen begärt en skriftlig förklaring till det låga priset, men inte fått ett tillfredsställande svar. En godtagbar förklaring till ett lågt pris kan bland annat vara att leverantören kunnat göra ett fördelaktigt inköp eller har ett godkänt marknadsstöd.

I motionen framförs att kommunen ska ställa sociala krav vid upphandlingar som innebär att leverantörer ska följa löner och arbetsvillkor som minst motsvarar villkoren i gällande kollektivavtal. Såsom redan nämnts ovan är utgångspunkten att leverantörer som ska ingå avtal med kommunen ska följa de lagar och regler och inneha sådana tillstånd etc. som krävs för den svenska marknaden. Det gäller även för villkoren på arbetsmarknaden. Enligt LOU ska leverantörer följa de arbetsvillkor som gäller där ett kontrakt ska utföras. Det är emellertid inte tillåtet att i samband med en offentlig upphandling kräva att leverantörer är bundna av kollektivavtal eller att de ska teckna kollektivavtal i fall deras anbud antas. Det finns rättspraxis från förvaltningsdomstolar som stödjer detta förhållningssätt.

Det är möjligt att ställa krav på att villkor motsvarande kollektivavtal uppfylls under vissa förutsättningar. En förutsättning är att det aktuella kollektivavtalet uppfyller EU-rätten, dvs. att det är tillräckligt transparent, förutsägbart och tillgängligt. Det saknas vägledande rättspraxis men en utgångspunkt kan vara att kollektivavtalet ska vara upprättat på ett sätt som anges i utstationeringslagen (lag 1999:678). Utstationeringslagen reglerar vilka minimivillkor som utländska arbetsgivare ska följa då de utstationerar arbetstagare i Sverige (bland annat minimilön och vissa lagreglerade arbetsvillkor) och hur de svenska kollektivavtalen ska vara upprättade för att kunna åberopas. En annan förutsättning är att de kollektivavtalsvillkor som

åberopas i en upphandling endast avser anställningsvillkor och inte andra villkor som t ex försäkringar.

Kommunfullmäktige fattade den 30 januari 2012 (§ 23) beslut om att ta fram en ny upphandlingspolicy som ska ha ett tydligare fokus på att miljökrav och etiska/sociala krav ställs vid samtliga upphandlingar där så är relevant. Kommunledningskontoret har utarbetat ett förslag till ny upphandlingspolicy med tillhörande riktlinjer som remitteras tredje kvartalet 2013.

Ekonomiska konsekvenser

Inte aktuellt med föreliggande förslag till beslut.

Kommunledningskontoret

Joachim Danielsson
Stadsdirektör

Jan Malmberg
Ekonomidirektör

UPPSALA KOMMUNSTYRELSE	
Ink. 2013 -03- 27	
Diariernr. KSN-2013-0543	
14	Aktbil. 1

Motion om åtgärder mot ekonomisk brottslighet och lönedumpning

2013.03.20

Uppsala kommun är en stor upphandlare av varor, tjänster och entreprenader. Genom sin storlek kan kommunen pressa priser och ställa krav på kvalitet och utförande. Vänsterpartiet anser att kommunen även ska ställa sociala krav vid upphandling, som att löner och arbetsvillkor minst ska motsvara villkoren i gällande kollektivavtal. Dåliga löner och arbetsvillkor kan leda till lägre priser, men leder också i de allra flesta fall till sämre kvalitet. Prispress vid upphandlingar av vård och kollektivtrafik har många gånger resulterat i stora brister i utförandet av tjänsterna.

I värsta fall går upphandlingen till företag som inte följer lagar och inte betalar skatt. Offentlig upphandling ska inte gå till kriminella företag som inte betalar skatt, utan till elever, sjuka, gamla och andra som pengarna är avsedda för.

I oseriösa företag utnyttjas människor i en utsatt situation som arbetskraft med dåliga arbetsvillkor. Detta innebär även en press på andra löntagares villkor. Seriösa företag kan inte konkurrera med oseriösa företag på lika villkor. Offentlig upphandling kan gå till företag som betalar skatt, har kollektivavtal och följer reglerna, men sedan anlitar underleverantörer som smiter från skatt och betalar svärtlöner.

Uppsala kommuns upphandlingspolicy med tillhörande riktlinjer behöver uppdateras för att säkerställa att upphandling går till seriösa företag. Kommunen bör eftersträva ett nära samarbete med Skatteverket och fackliga organisationer för att tidigt upptäcka om en leverantör har problem med skatteskulder, eller kan misstänkas för svartarbete. Meddelarskydd bör krävas i all upphandling, för att öka möjligheten för anställda att avslöja oegentligheter.

Det finns exempel från andra håll att lära av. Malmö stad håller på att utveckla arbetet mot den ekonomiska brottsligheten med metoden "Vita jobb", som är ett samarbete mellan kommunen och fackliga organisationer för att förebygga, uppdaga och åtgärda svartarbete och ekonomisk brottslighet. I Norge infördes 2010 "solidaransvar", vilket innebär att en huvudentreprenör är ansvarig för att anställda hos underleverantörer får rätt lön och försäkringar, och att skatt betalas in som det ska. I Danmark ställs krav på arbetsvillkor enligt kollektivavtal vid all offentlig upphandling, i enlighet med FNs arbetsmarknadsorgan ILOs konvention 94.

Med anledning av ovanstående föreslår vi kommunfullmäktige besluta

att ge kommunstyrelsen i uppdrag att återkomma med ett förslag på regler där krav ställs på att leverantörer har arbetsvillkor som motsvarar kollektivavtal, och att kommunen följer upp att så sker samt att leverantörer betalar skatt.

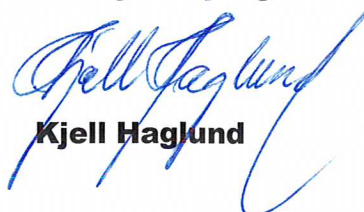
Vänsterpartiet

Ilona Szatmári Waldau

Huseyin Alpergin

Kjell Haglund

Edip Akay

Jeannette Escanilla

Emma Wallrup

